

Bild C 03546 Parti av Byske kyrkstad 1985. Foto: Henry Lundström

Historik

Byske kyrkstad tillkom som en av de sista kyrkstäderna efter beslut om bildande av Byske socken 1867. Före det tillhörde Byskeborna Skellefteå socken och hade sina kyrkstugor i Skellefteå kyrkstad, Bonnstan. 1871 upprättades en plan för Byske kyrkstad med 89 tomter för kyrkstugor utlagda i parallella rader samt kyrkstallar för totalt 246 hästar. Kyrkstaden kom emellertid aldrig att få den omfattning som planerats och fler kyrkstugor än nio byggdes aldrig. Av dessa var fyra i två plan, fyra i ett plan med inredd vind och en i ett plan med enkelstuguplanlösning. De kyrkstugor som var i ett plan uppfördes på platsen 1875 medan de kyrkstugor som var i två plan skall ha flyttats till Byske från Skellefteå kyrkstad och bör därmed vara uppförda omkring 1837 efter den förödande branden i Bonnstan 1835. Den kyrkstuga som har enkelstuguplan skall ha uppförts eller flyttats till kyrkstaden någon gång mellan 1910-1915. Samtliga kyrkstallar revs på 1930-talet och en av kyrkstugorna i ett plan har även rivits senare. Kyrkstaden var under en lång tid Byskes sockencentrum och vid vägen upp till kyrkan uppfördes en rad ståtliga affärshus som vittnar om platsens vikt. Byske kyrkstad förlorade troligen sin betydelse under mellankrigstiden eller senast vid tiden för andra världskriget.

Byggnadsbeskrivning

Kyrkstugorna hade ursprungligen spåntak och dessa fanns kvar åtminstone fram till 1950. De ursprungliga skorstenarna bör alla ha varit av tegelstenar men ett antal stugor har senare fått skorstenar av cementstenar. Det är inte säkert att stugorna var rödfärgade ursprungligen utan detta kan ha skett något senare. Fönster, fönsterluckor och dörrar tycks dock vara vitfärgade även på de äldsta fotona. Paneler är förmodligen också senare tillkomna.

Kulturhistorisk värdering

Kyrkstäder har bara funnits i norra delen av Sverige och de som nu finns kvar är att betrakta som unika kulturminnen och särpräglade kulturmiljöer av framträdande kulturhistoriskt värde. Byske kyrkstad hör till de kyrkstäder som bäst har bevarat sin ursprungliga karaktär med kyrkstugor vars utseende knappt har förändrats sedan tillkomsttiden. Byske kyrkstad byggnadsminnesförklarades 1986.